Minister
Klimatu i Środowiska

DGO-OPZ.050.12.2024.MK
3429753.13544167.10902863
Warszawa, 16-10-2024

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na oświadczenie senatorskie Haliny Biedy i Zygmunta Frankiewicza **BPS/043-19-424/24**, złożone na 19. posiedzeniu Senatu w dniu 3 października 2024 r., w sprawie ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych[1] i rozważenia ewentualnej nowelizacji niektórych przepisów tej ustawy, uprzejmie informuję, co następuje.

Odpowiadając na pytanie 1, na wstępie pragnę sprostować, że w przypadku Tarnowskich Gór wnioskujących o dofinansowanie w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) w inwestycji B3.2.1 *„Inwestycje w neutralizację zagrożeń oraz odnowę wielkoobszarowych terenów zdegradowanych i Morza Bałtyckiego”* VAT nie wynosi kilkudziesięciu milionów złotych. 30 września br. został zakończony nabór wniosków o dofinansowanie dla inwestycji B3.2.1. W ramach ww. naboru Tarnowskie Góry złożyły wniosek na dofinansowanie w wysokości 5,26 mln zł a koszty niekwalifikowalne, w tym VAT, wyniosły niecałe 1,8 mln zł.

Dodatkowo pragnę poinformować, że zgodnie z zasadami obowiązującymi w unijnym Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) w całym KPO VAT jest z zasady niekwalifikowalny i nie może być finansowany ze środków planu rozwojowego. Wyjątkiem od tej zasady jest możliwość finansowania wydatków niekwalifikowalnego VAT dla projektów realizowanych z części dotacyjnej KPO przez państwowe jednostki budżetowe oraz dla inwestycji A4.2.1 *„Wsparcie programów dofinansowania miejsc opieki nad dziećmi 0-3 lat”*. Zwracam jednak uwagę, że zdefiniowanie wyjątków od ogólnej zasady finansowania VAT w KPO nie jest kompetencją Ministerstwa Klimatu i Środowiska (MKiŚ).

Niemniej jednak już w lipcu br. MKiŚ, pismem z dnia 5 lipca 2024 r.[2] wystąpiło do Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) z prośbą o rozważenie sfinansowania z budżetu państwa podatku VAT w inwestycjach finansowanych

[1] Ustawa z dnia 16 czerwca 2023 r. *o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1719).
[2] DFE-WKF.3250.79.2024.KJ.

Telefon: (+48) 22 369 29 00
info@klimat.gov.pl
www.gov.pl/klimat
ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
Działamy zgodnie z EMAS - zarządzając instytucją, dbamy o środowisko

z KPO. Następnie MFiPR pismem z dnia 11 lipca 2024 r.[3] zwrócił się do Ministerstwa Finansów (MF) z prośbą o rozważenie i zabezpieczenie środków na sfinansowanie podatku VAT dla tych inwestycji. W otrzymanej w dniu 10 września 2024 r. opinii[4] MF poinformowano, że z przepisów prawa nie wynika obowiązek zapewnienia finansowania podatku VAT przy realizacji inwestycji ze źródeł zewnętrznych. Tym samym, podmioty realizujące inwestycje powinny zapewnić finansowanie tego podatku we własnym zakresie. Należy nadmienić, że znaczna część podmiotów będzie posiadała możliwość odliczenia podatku, zwiększając tym samym wystąpienie ryzyka podwójnego finansowania tego samego wydatku.

Ponadto Reforma Finansów samorządu terytorialnego, której wejście planowane jest od początku przyszłego roku, zapewni JST środki które będą mogły być przeznaczone na współfinansowanie inwestycji w ramach KPO, w tym również podatku VAT. Zwiększenie dochodów tych jednostek w połączeniu ze znacznym stopniem dofinansowania inwestycji ze środków KPO powinno pozwolić tym podmiotom na płynne finansowanie inwestycji.

Biorąc pod uwagę również sytuację budżetu państwa i procedurę nadmiernego deficytu, brak jest możliwości przeznaczenia dodatkowych środków na sfinansowanie podatku VAT dla ww. inwestycji.

Odpowiadając na pytanie 2 informuję, że MKiŚ uważa za konieczne podejmowanie skoordynowanych i kompleksowych działań na terenie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry". Ustawa o WTZ umożliwia realizację systemowych przedsięwzięć mających na celu docelową poprawę stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych (WTZ), w tym m.in. na przedmiotowym obszarze. Jeżeli okresowe utrzymywanie instalacji jest konieczne z uwagi na potrzebę ochrony wód – ustawa przewiduje takie rozwiązanie. Plan poprawy stanu środowiska na WTZ będzie zawierał informacje m.in. o sposobie, harmonogramie i terminie „przeprowadzenia działań na rzecz ochrony wód powierzchniowych lub podziemnych lub powierzchni ziemi, w szczególności budowy nieprzepuszczalnych barier poziomych lub pionowych lub systemów studni, lub pomp i oczyszczalni pozwalających na oczyszczanie wód, lub barier reaktywnych oczyszczających wody podziemne, lub kaskad i systemów napowietrzania wód, lub poletek służących fitooczyszczaniu wód, lub innych urządzeń lub instalacji służących oczyszczaniu wód – w przypadku gdy występuje zagrożenie zanieczyszczeniem wód powierzchniowych lub podziemnych lub powierzchni ziemi" (art. 6 ust. 15 pkt 5 i art. 8 ust. 3 pkt 1 ustawy o WTZ). Koszty działań związanych z poprawą stanu środowiska obejmują między innymi wykonanie planu poprawy stanu środowiska na WTZ, a zatem również inwestycje

[3] DKK-III.5207.28.2024.AK.
[4] IP10.9011.7.2024.

związane z ochroną wód. Podkreślenia wymaga, że ustawa o WTZ co do zasady służy rozwiązaniu źródłowego problemu, a nie podejmowaniu działań doraźnych, a zatem utrzymywanie instalacji powstrzymujących rozprzestrzenianie się zanieczyszczenia, np. oczyszczalni ścieków, powinno być prowadzone jedynie do czasu odpowiedniego zabezpieczenia odpadów oraz usunięcia do poziomu wymaganego przepisami zanieczyszczeń ze środowiska, w tym m.in. wód.

Ponadto należy przypomnieć, że przepisy ustawy o WTZ, przewidują elastyczny i szeroki katalog źródeł finansowania, w tym środki Unii Europejskiej (Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności, Fundusz Invest EU) oraz krajowych funduszy ochrony środowiska, wskazując również na możliwość pozyskania przez właściwy organ środków z innych źródeł. Jednakże wyjaśnić należy, że ustawa o WTZ nie wskazuje wprost konkretnych kwot środków na wykonanie zadań wynikających z ustawy – wysokość dofinansowania zależy od zaplanowanej w poszczególnych funduszach puli środków, a także szczegółowych zasad udzielania dofinansowania. Środki poszczególnych funduszy mogą być wykorzystywane w celu zapewnienia odpowiedniego montażu finansowego przedsięwzięć na WTZ w odpowiednim czasie, zgodnie z przyjętym harmonogramem prac. Tylko i wyłącznie otrzymanie środków na cele poprawy stanu środowiska na obszarze WTZ skutkuje powstaniem obowiązku podjęcia działań przez JST (właściwe organy). Nie dotyczy to środków własnych gminy, które mogą zostać wykorzystane jedynie dobrowolnie.

Prace nad ustawą były prowadzone w ramach przygotowania do wdrażania KPO[5], czego celem było umożliwienie pozyskania przez Polskę środków w wysokości 55 mln euro, a także dodatkowo 10 mln euro w ramach rewizji KPO. Ponadto w ustawie przewidziano inne możliwe do wykorzystania źródła finansowania:

- program FEnIKS (możliwe pozyskanie środków w wysokości 40 mln euro),
- program Invest EU (ogółem wartość programu w części dot. ochrony środowiska – 9,9 mld euro w formie gwarancji dla pożyczek),
- uzupełniająco – krajowe fundusze ochrony środowiska, np. istniejący Program Priorytetowy NFOŚiGW pn. „Ochrona powierzchni ziemi”,
- inne środki pozyskane przez właściwy organ, w tym przykładowo regionalne programy operacyjne lub programy w perspektywie UE po roku 2029.

Należy przy tym wyjaśnić, że zapotrzebowanie w tym zakresie będzie stale analizowane i w razie potrzeby będą podejmowane działania związane z występowaniem o dodatkowe środki, biorąc pod uwagę przede wszystkim kolejny okres programowania środków Unii Europejskiej, co jest uzasadnione w szczególności z uwagi na zakładany długi termin przygotowania formalno-

[5] Inwestycja B3.2.1 *Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów poprzemysłowych i Morza Bałtyckiego*.

technicznego przedsięwzięć do właściwych prac terenowych związanych z usuwaniem zanieczyszczeń i zagrożeń w danej lokalizacji.

Odnośnie kwestii ewentualnej nowelizacji ustawy WTZ informuję, że aktualnie nie toczą się i nie są w najbliższym czasie planowane prace związane ze zmianą ustawy o WTZ. Zwracam przy tym uwagę, że z uwagi na długość procesu legislacyjnego na poziomie ustawy, podjęcie prac nad zmianą przedmiotowych przepisów nie wpłynęłoby na zakres projektów z KPO, których zakończenie przewidziane jest w połowie roku 2026. Podkreślić jednak należy, że długotrwały proces legislacyjny mógłby zaburzyć wydatkowanie środków zagwarantowanych w KPO, z uwagi na konieczność utrzymania trwałości kamienia milowego B14L „Wejście w życie ustawy ułatwiającej kompleksową eliminację negatywnego wpływu na środowisko wielkoobszarowych terenów poprzemysłowych", osiągniętego wraz z wejściem w życie ustawy o WTZ.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Anita Sowińska
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości

Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.